

Sygn. akt II PK 275/17

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z powództwa G. F.
przeciwko [...] Związkowi [...] w W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 grudnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 9 marca 2017 r., sygn. akt XXI Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od [...] Związku [...] w W. na rzecz G. F. kwotę
240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko [...] Związkowi [...] w W. G. F. wniosła o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia jej warunków umowy o pracę, dokonanego pisemnym oświadczeniem pracodawcy z dnia 24 marca 2014 r. W uzasadnieniu swojego stanowiska powódka wskazała, że pracodawca naruszył normę art. 39 oraz art. 45 § 1 i § 3 k.p.

Wyrokiem z dnia 8 marca 2016 r., sygn. akt VII P [...], Sąd Rejonowy w W. oddalił powództwo i zasądził od powódki G. F. na rzecz pozwanego [...] Związku [...] koszty zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 9 marca 2017 r., sygn. akt XXI Pa [...], wydanym na skutek apelacji powódki od powyższego wyroku Sądu Rejonowego, zmienił zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że zasądził od [...] Związku [...] w W. na rzecz G. F. kwotę 30.330,90 zł tytułem odszkodowania wraz z odsetkami za opóźnienie w wysokości ustawowej od 17 maja 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądził od [...] Związku [...] w W. na rzecz G. F. kwotę 6.127 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (pkt 1). W pozostałym zakresie, tj. dotyczącym zasądzenia odsetek ponad okres uwzględniony, apelację oddalił (pkt 2). Zasądził także od [...] Związku [...] w W. na rzecz G. F. kwotę 3.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 3).

Pozwany [...] Związek [...] z siedzibą w W. zaskarżył skargą kasacyjną pkt 1 i 3 wyroku Sądu Okręgowego z dnia 9 marca 2017 r. Skargę kasacyjną opartą na podstawach:

1. naruszenia przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.:

art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. przez niewłaściwe uzasadnienie zaskarżonego wyroku, w którym nie odniesiono się do wszystkich ustaleń Sądu Rejonowego oraz istotnych dla sprawy okoliczności w wyniku pominięcia części zebranego materiału dowodowego, a zwłaszcza potwierdzającego autentyczność likwidacji stanowiska pracy powódki, wskutek czego Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że pozwany w sposób wadliwy dokonał wypowiedzenia jej warunków umowy o pracę, co uniemożliwia dokonanie kontroli tego wyroku w instancji kasacyjnej i świadczy o nieprzestrzeganiu kompetencji rozpoznawczych i kontrolnych sądu odwoławczego i niespełnieniu jego procesowej funkcji;

2. naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), tj.:

1) art. 10 ust. 1-4 w związku z art. 5 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników poprzez niezastosowanie tych przepisów wskutek błędnego przyjęcia, że nie było związku przyczynowego pomiędzy likwidacją stanowiska dyrektora biura Okręgowego Zarządu [...] [...] Związku [...]

a wypowiedzeniem warunków pracy i płacy złożonym powódce, co było spowodowane naruszeniem art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.;

2) art. 45 § 1 i 2 k.p. w zw. z art. 42 k.p. przez niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne zasądzenie na rzecz powódki odszkodowania w wysokości 30.330,90 zł, wskutek błędnego przyjęcia, że złożone powódce wypowiedzenie warunków pracy i płacy było wadliwe ze względu na pozorność likwidacji stanowiska dyrektora biura Okręgowego Zarządu [...] [...] Związku [...], co było spowodowane naruszeniem art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

Wskazując na powyższe skarżący wniośł:

1. na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego;

2. o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego, na podstawie art. 415 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., zwrotu świadczenia spełnionego przez pozwanego na rzecz powódki, a wynikającego z zaskarżonego wyroku, w kwocie 41.867,87 zł wraz z odsetkami ustawowymi naliczanymi od dnia złożenia skargi kasacyjnej przez pozwanego;

3. o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Skarżący wniośł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w związku z:

1. art. 398⁹ § 1 pkt 2 - z uwagi na istnienie potrzeby wykładni art. 382 k.p.c., wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądowym w zakresie możliwości powołania się na ten przepis jako samodzielnej podstawy kasacyjnej;

2. art. 398⁹ § 1 pkt 4 - z uwagi na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż w toku postępowania apelacyjnego i podejmowanych czynności decyzyjnych związanych z wydaniem zaskarżonego orzeczenia nie została zrealizowana zarówno funkcja rozpoznawcza, jak i kontrolna tego sądu, przez nierozważenie całego materiału dowodowego i pominięcie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, mimo że Sąd Okręgowy dokonał zmiany ustaleń faktycznych i wydał wyrok reformatoryjny.

Skarżący wyjaśnił, iż na tle niniejszej sprawy ujawniło się zagadnienie, które wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądowym. Dotyczy możliwości powołania się art. 382 k.p.c. jako samodzielnej podstawy kasacyjnej. Z jednej bowiem strony funkcjonuje pogląd wyrażony w szeregu orzeczeniach Sądu Najwyższego, że zarzut naruszenia art. 382 k.p.c., będący ogólną dyrektywą kompetencyjną, wyrażającą istotę postępowania apelacyjnego, w zasadzie nie może stanowić samodzielnej podstawy kasacyjnej, gdyż konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił. Z drugiej zaś strony istnieją liczne orzeczenia Sądu Najwyższego, które prezentują odmienne stanowisko w przedmiotowej sprawie. Ta linia orzecznicza przyjmuje, że jeśli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego sąd ten orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji. Koresponduje z tym pogląd, że zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. może wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko w wypadku pominięcia przez sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału, w związku z czym strona powołująca się na naruszenie tego przepisu powinna wskazać materiał dowodowy, który został przez sąd drugiej instancji pominięty przy wydaniu wyroku, i wykazać, że popełnione uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Skarżący wskazał, iż mając na uwadze powyższe rozbieżności, ze względu na charakter i okoliczności przedmiotowej sprawy, stanął przed dylematem dotyczącym sposobu sformułowania jednej z podstaw kasacyjnych odnoszących się do pominięcia przez Sąd Okręgowy istotnej części materiału dowodowego. Kierując się jednak ostrożnością procesową, ostatecznie zrehabilitował podstawę

zgodnie z pierwszą z wymienionych linii orzeczniczych, która zakłada, iż art. 382 k.p.c. nie może stanowić samodzielnej podstawy kasacyjnej.

Wnosząc o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący powołał się również na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jak wskazał, Sąd Okręgowy dopuścił się niezwykle poważnego uchybienia, które uzasadnia tezę, że nie została zrealizowana przez Sąd funkcja rozpoznawcza oraz kontrolna. Przy wydaniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy nie rozważył bowiem całego materiału dowodowego, czego przejawem było pominięcie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności. Odnosi się to przede wszystkim do pominięcia ewidentnych istotnych różnic w zakresie obowiązków kierownika biura w stosunku do zakresu obowiązków dyrektora biura, które to stanowisko zostało zlikwidowane przez pozwanego. Brak jakiegokolwiek odniesienia się do tych różnic, mimo że Sąd Rejonowy je odnotował w swoim uzasadnieniu, świadczy o rażącej wadliwości zaskarżonego wyroku, który miał charakter reformatoryjny. Pominięte okoliczności, wynikające wprost z materiału dowodowego, miały charakter kluczowy dla rozstrzygnięcia sprawy. Przedmiotowe uchybienie nie polegało na odmiennej ocenie materiału dowodowego, ale na swoistym „zignorowaniu” zasadniczej części tego materiału, co oznacza, że Sąd Okręgowy w istocie nie zrekonstruował podstawy faktycznej. Sąd Okręgowy nie tylko nie rozważył zasadniczej części materiału dowodowego, ale również zupełnie nie wyjaśnił, czemu ocena Sądu Rejonowego dotycząca istniejących różnic w zakresach obowiązków była wadliwa i nieistotna z punktu widzenia rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Motywacja zakwestionowanego rozstrzygnięcia dotknięta jest tak istotną wadą, jaką jest brak weryfikowalności. Nie spełnia zatem swojej podstawowej funkcji (art. 328 § 2 i art. 382 k.p.c.). Nie tylko bowiem pomija zasadnicze dowody, lecz nie ujawnia w sposób czytelny i dostępny motywów rozstrzygnięcia w stopniu umożliwiającym weryfikację procesu decyzyjnego i stosunku do przeprowadzonych dowodów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka G. F. wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak spełnienia ustawowych przesłanek określonych przepisem art. 398⁹ § 1 k.p.c. uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Z ostrożności procesowej wniosła o:

1) oddalenie skargi kasacyjnej.

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Powódka wskazała, że nie zachodzi potrzeba wykładni art. 382 k.p.c., ponieważ skarżący nie powołał tego przepisu jako samodzielnej podstawy kasacyjnej - jego naruszenie powiązał z naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c. W ramach podstawy kasacyjnej z art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c. (naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy), jako przepisy naruszone wskazano art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. Tymczasem, skoro wydanie wyroku, który jest wynikiem sprawy cywilnej, poprzedza czasowo sporządzenie jego uzasadnienia, to wadliwie sporządzone uzasadnienie nie może mieć istotnego wpływu na wynik sprawy w przypadku, kiedy uzasadnienie pozwala na kontrolę kasacyjną orzeczenia oraz zawiera stanowisko co do stanu faktycznego przyjętego za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia. Skarżący nie uprawdopodobnił, na czym miała polegać istotność ewentualnej wadliwości uzasadnienia wyroku na wcześniej ogłoszony wynik sprawy (wyrok).

Jak dalej wskazała powódka, skarżący powiązał naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. z art. 391 k.p.c. Artykuł 391 k.p.c. składa się z dwóch jednostek redakcyjnych: § 1 i § 2. Sąd Najwyższy nie może zastępować skarżącego, w szczególności ustalać, czy naruszono art. 391 § 1 k.p.c., czy też art. 391 § 2 k.p.c. Z uzasadnienia skargi kasacyjnej można jednak wywieść, że chodzi o art. 391 § 1 k.p.c. Skarżący nie uzasadnił jednak, na czym konkretnie polegało naruszenie odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji przez Sąd Okręgowy w W., który konkretnie przepis k.p.c. został naruszony oraz na czym to naruszenie polegało.

Zgodnie z art. 382 k.p.c., Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Sąd Okręgowy w W. nie prowadził postępowania dowodowego, nie zebrał dodatkowego materiału dowodowego w postępowaniu apelacyjnym. Zarzucając Sądowi odwoławczemu naruszenie art. 382 k.p.c., skarżący w istocie kwestionuje uprawnienie Sądu odwoławczego do zastosowania zasady swobodnej oceny

dowodów zebranych w postępowaniu w pierwszej instancji. Nie powołując jako naruszonego art. 233 § 1 k.p.c., skarżący kwestionuje przyjęte przez Sąd Okręgowy w W. ustalenia faktyczne dotyczące wadliwości wypowiedzenia powódce warunków umowy o pracę.

Ponadto, powołane okoliczności w ocenie powódki nie dają podstaw do przyjęcia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w kwalifikowanym jej charakterze, co uzasadnia wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na istnienie potrzeby wykładni art. 382 k.p.c., wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądowym w zakresie możliwości powołania się na ten przepis jako samodzielnej podstawy kasacyjnej, a także z uwagi na oczywistą zasadność skargi, przejawiającą się nierozważeniem całego materiału dowodowego przez sąd II instancji i pominięciem istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

Powołane przez skarżącego przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zostały wykazane.

Po pierwsze, w przedmiotowej sprawie nie zachodzi potrzeba wykładni art. 382 k.p.c. w podanym zakresie. Nie wymaga bowiem rozstrzygnięcia kwestia, czy przepis ten może stanowić samodzielną podstawę kasacyjną, skoro i tak został w skardze powiązany z innymi przepisami. Nawet jednak pomijając ten fakt z uwagi na to, że – jak wskazał skarżący – powiązanie to wynika wyłącznie z ostrożności procesowej, i tak byłoby trzeba dojść do przekonania, że omawiana przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została wykazana. Skarżący powołał dwa, jego zdaniem wykluczające się poglądy na temat wskazywania art. 382 k.p.c. jako podstawy kasacyjnej, jednakże z orzecznictwa Sądu Najwyższego – w tym przytoczonego przez samego skarżącego - wynika, że została już wypracowana jednolita linia orzecnicza w tej kwestii. Przykładowo w wyroku z dnia 7 grudnia 2017 r., II UK 565/16 (LEX nr 2434453), Sąd Najwyższy podniósł, iż pomimo że art. 382 k.p.c. ma charakter ogólnej dyrektywy określającej istotę postępowania apelacyjnego, jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy, to jednak

może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Po drugie, skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, albowiem wyrok nie zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na „pierwszy rzut oka”, bez konieczności prowadzenia bardziej szczegółowej analizy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2017 r., III CSK 280/16, LEX nr 2216079). Do sprawdzenia, czy faktycznie została przez Sąd II instancji zrealizowana lub niezrealizowana funkcja rozpoznawcza i kontrolna, byłoby wymagane zagłębienie się choćby w dokonane ustalenia faktyczne i ocenę dowodów, co już wyklucza, jak wynika z powyższego, oczywistą zasadność skargi. Ponadto, skarżący zdaje się pośrednio kwestionować rzeczne ustalenia faktyczne Sądu, co w skardze kasacyjnej jest niedopuszczalne.

Już tylko zatem dodatkowo wskazać warto, iż nawet z pobieżnej analizy uzasadnienia skarżonego orzeczenia wynika, że Sąd podał, które okoliczności faktyczne przyjął za Sądem I instancji oraz o które poszerzył w ramach kontroli instancyjnej. Uzasadnił także poczynione przez siebie ustalenia.

Mając to na względzie, należało orzec jak w sentencji.